

Izhaja prvo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:
Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ „ K 2.—
Posamezne številke h 10.
Odpriete reklamacije so
poštne pr oste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 7.

Dunaj, dne 8. avgusta 1908.

I. leto.

19. t. m. na shod ob 6. zvečer v S. K. S. Z.

Govori tajnik „Avstrijske kršč. tobačne
delavske zveze“ Ullreich z Dunaja.

Vse in vsi na shod!

Več socialno-politiške zavesti.

Če čitaš statistična poročila glavnega tobačnega ravnateljstva, boš končno prišel do zaključka, da je tobačna režija človekoljuben delodajalec, ki blagohotno vpoštevata delavske želje. Ozirajo se na socialno-politiške zahteve sedanjega časa, glede na dobrodelne naprave pa koraka tobačna režija z dobrim zgledom naprej. Tega sicer poročila naravnost ne trde, a med vrstami se pa le tako čita. Saj dokazuje to ravnatelj neke tobačne tvornice, ki je rekel svojim delavkam, naj bodo vesele, da smejo delati v tobačni tvornici, ker bi si drugače ne mogle ničesar prislužiti, ker v dotičnem kraju ni tvornic.

Ta ravnatelj nam s svojo izjavo dokazuje, da se nahajajo še taki vodilni uradniki tobačne režije, ki sodijo, kdosi gavedi kakšni delavski dobrotniki da so. Razumemo, zakaj da nekateri tako mislijo o sebi. Saj imamo organizacijo, ki se vedno trudi in to pripoveduje merodajnim krogom v korist lastne svoje denarne vreče. Ni zaman protestirala »Zveza industrijcev« proti izboljšanju položaja tobačnemu delavstvu. Če primerjamo umazane in sramotne plače, ki jih plačujejo po posameznih tvornicah denarja lačni bogati tvorničarji, se končno naslika slika, ki izgleda lepše, kakor pa ona tobačnega delavstva, a slika se zdi lepša le takemu kratkovidnežu, ki površno ogleduje primerjevalno sliko. Kdor pa resno in natančno pregleda razmere, izprevidi, da lažejo taki slikarji, ki tako ugodno rišejo in slikajo položaj tobačnega delavstva. In zato razumemo, da se upa reči tobačni tvorniški ravnatelj, naj bo

delavstvo veselo, da ima tobačno tvornico, kjer zasluži. Drugače pa pomilujemo omejenost dotičnega gospoda. Saj je mož velika duševna reva, ki dokazuje, da nima prav nič socialno-politiške razsodnosti. Kajpada, ko bi se smela postaviti država na kapitalistiško stališče, po katerem bi izžemala iz podjetja kolikor mogoče ogromne dobičke, potem bi se ne upali nastopiti proti tako kunštnim izjavam, kakoršno je podal dotični tvorniški ravnatelj in ki jo tudi med našim uradništvom prepevajo včasih nekateri starokopitni višji pa tudi nižji uradniki, sevè da vsi ne.

Gotovo niso brez namena ustanavljali tobačnih tvornic po krajih, ki niso imeli industrije. Mogoče ni vodilo državnih graditeljev tobačnih tvornic načelo, da nudijo prebivalstvu zaslužek. Ni izključeno, da so gledali na to, da plačujejo malo, a kljub temu še veljajo za dobrotnike. Če dá država delo, ga ne dá zaradi dela, hoče tudi kaj zaslužiti. Do gotove meje je namen opravičen. A država nima zgoli naloge, da omogoči delavstvu zaslužek, marveč je tudi dolžna, da nudi delavstvu zadosten zaslužek. Saj koristi le državi, če ima dobro plačano delavstvo, po katerem se ji pomnože davki. Če delavstvo lahko živi tako, kakor se človeku spodobi da živi, se godi dobro tudi trgovcu in obrtniku. Končno gre denar le zopet v davčno bisago. Čimveč delavstvo izda, timveč dobi država. Že zato bi morala država kot delodajalec skrbeti, da se nienemu delavstvu dobro godi, in tako pritiskati moralno na zasebnega tvorničarja, da izboljša delavstvu položaj.

Tako daleč, žal, še nismo. Tobačno delavstvo mora vedno in vedno ponavljati svoje prošnje, vedno mora moledovati, da vsaj nekaj dobi. Celotakih zahtev ne dovolijo, o katerih priznavajo vsi merodajni činitelji, da so opravičene. To se posebno dobro vidi zdat, ko se gre za prosto sobotno popoldne, pa naj bo delavstvo še tako odjenljivo. V Cvitavi je bilo delavstvo volino, da dela več časa ob ostalih tedenskih dneh in naj bi se delalo vsak dan do 5 minut po 6. uri zvečer. A glavno ravnateljstvo ni odjenjalo in je zahtevalo, da se mora 30 minut nadomestiti en dan. Delavstvo je odnehalo.

Resolucija »Zveze industrijcev« še vedno tlači glavno ravnateljstvo. Tobačna režija, del države podjetnice, je pokazala, da ji je socialna politika stvar, s katero se državni uradi in uradniki ne pečajo, razven seveda, ko se gre za zvišanje uradniških plač. Podjetja države, ki bi morala biti vzorna v vsakem oziru, niso prav nič drugačna, kakoršna so podjetja velikih bogatašev, ki gledajo zgolj na ogromne dobičke. To dokazuje tudi dejstvo, ker ne pridejo prav nič naprej z rešitvijo vprašanja o dopustu. Tudi z ozirom na delavska stanovanja ne napravijo nič, ker bi jih preveč stalo, če bi storili za vse tovarne kaj. Ko bi vsaj vsako leto nekaj storili, bi se sčasoma kaj napravilo, a še to se jim zdi preveč.

Delavstvo lahko samo sklepa, kako da je potrebno v takih razmerah, da pristopa v našo »Avstrijsko krščansko tobačno delavsko zvezo«, ker le v slogi je moč!

Shod profesionalistov iz tobačnih tvornic.

Naša »Zveza« je bila vprašana od več strani, kako stališče zavzema naša »Zveza« in njeni člani glede na nameravani shod profesionalistov.

Stvar je do zdaj ta-le. Sklicatelji shoda naše »Zveze« niso povabili ali pa obvestili o shodu, kakor tudi ne o vprašanjih, ki jih nameravajo reševati na shodu. Naši člani po posameznih tvornicah so seveda dobri, da prispevajo k stroškom za delegacijo, nikjer pa niso volili za delegata kakšnega našega člana. Dejstvo je, da sklicuje shod socialno-demokratska zveza, da je sestavila spored in preskrbela zborovalni prostor. Naznanjati se morajo delegati tudi pri rdeči zvezi. V protislovju z navedenimi dejstvi se pa naglašja po shodih profesionalistov, da je stvar »nestrankska«, volijo se pa kot delegati povsod — socialni demokrati in pa take indiferentne osebe, ki nagibajo na rdečo stran. Nikjer še ni bil do zdaj izvoljen kak naš pristaš.

Izjavljamo, da nam ne pride niti na misel, da bi zavzeli stališče proti kakemu nameravanemu izboljšanju delavskih razmer. Če se pa zdi gospodu prav, da se prezira našo, nad 4500 članov močno organizacijo, in če mislijo profesionalisti, da ne potrebujejo naše sopomoči, je to stvar profesionalistov, ne naša.

Profesionalisti, ki so člani naše »Zveze«, dobro vejo, da se bo naša »Zveza« tudi v bodoče za nje potegovala.

V ostalem pa hladno pričakujemo, kaj da bo.

Bolniški zavodi. — Nezgode. — Invaliditeta tobačnega delavstva leta 1906.

Avstrijske tobačne tvornice imajo 29 prometnih bolniških blagajn. Članov je bilo povprečno leta 1906 delavcev 4489, delavk pa 34.222; skupaj toraj 38.711 članov. Prostovoljno zavarovanih je bilo 71 oseb.

Dohodkov so imele bolniške blagajne 863.690 K 67 vin., stroškov pa 869.990 K 27 vin., premoženje vsih zavodov se je znižalo od 1.667.444 K 27 vin. na 1.660.544 K 67 vin., toraj za 6899 K 60 vin.

Delavci so prispevali 511.557 K 9 vin., erar pa 261.839 K 82 vin.

Izdatki so bili sledeče razdeljeni: bolniške podpore: 595.652 K 4 vin. = 68·46%, zdravniki, babice in nadzorovanje bolnikov: 68.176 K 30 vin. = 7·84%; zdravila in drugi zdravstveni pripomočki: 98.875 K 82 vin. = 11·37%; stroški za bolnišnice in za prevažanje bolnikov: 21.072 K 63 vin. = 2·42%; pogrebni stroški pa 16.253 K 20 vin. = 1·87% vseh stroškov.

Podporni zaklad je imel 167.800 K 9 vin. dohodkov. Člani so prispevali 114.888 K 84 vin., bolniške blagajne so doplačale 50.422 93 vin., ker so znašali izdatki več kakor dohodki.

Iz podpornega zaklada se je izplačalo penzionistom: 145.853 K 26 vin., prispevki k zdravilom in drugim pripomočkom: 3267 K 92 vin., mrtvaščine pa 16.230 K 20 vin. Podporni zaklad je bil leta 1906 predzadnjič izkazan v poročilu.

Delavstvo po prodajalnih skladiščih ni vračunano, ker je računano pri okrajnih bolniških blagajnah.

Glede na nezgode je bilo zavarovanih pri krajevnih zavarovalnicah glede na nezgode 38.236 delavcev in delavk ter 479 uradnikov in slug. Glede na odmero zavarovalnine je pršlo v poštev 23.484.323 izplačane plače, kar je v primeri z letom 1905 532.649 K = 2·3% več. Plačati je moral erar zavarovalnicam glede na nezgode 33.511 K 78 vin. Zavarovalnice glede na nezgode so izplačale opravičenim ponesrečencem tobačne režije 12.141 K 53 vin.

Nezgod se je naznanilo leta 1906 po tobačnih tvornicah 199, toraj manj, kakor leta 1905, ko se je poškodovalo med delom 255 delavcev in delavk. Nad štiri tedne je bilo bolnih 41 oseb. Nihče se ni ponesrečil tako, da bi bil umrl ali pa da bi postal zaradi nezgode trajno nesposoben za delo. Škoda, da se glede na nezgode natančneje ne poroča.

Upokojenih je bilo leta 1906 delavcev 35, delavk pa 626. Odpadlo je pa od penzije bodisi zaradi smrti ali pa drugih razlogov 40 delavcev in 328 delavk.

Koncem leta 1906 je dobivalo penzijo 408 delavcev in 6051 delavk, skupaj torej 6459 oseb, medtem ko je dobila pokojnino leta 1905 6166 oseb.

Nakazanih je bilo za penzijo 1,343.236 K 50 vin., izplačalo se je pa 1,329.677 K 68 v. Ker so izplačali leta 1905 na pokojninah 1,269.558 K 11 vin., so se povišale leta 1906 pokojnine za 66.119 K 57 vin. ali za 47%.

Kako se norčujejo iz delavstva.

Letos ni nič s prostim sobotnim popoldnem in s plačanim dopustom. Tobačno delavstvo je upalo zaman. Le če bi tobačno delavstvo popolnoma nadomestilo ob drugih dneh na sobotno popoldne odpadle ure, dobi prosto sobotno popoldne. Letos naj tobačno delavstvo nikakor več ne pričakuje, da dobi plačani dopust.

Tako je vsaj izjavil dvorni svetnik Neugebauer deputaciji rennevske tobačne tvornice, ki se mu je predstavila v tej zadevi. Delavstvo lahko takoj dobi prosto popoldne, če popolnoma nadomesti dvoje delavnih ur. Nikakor pa nečejo znižati 52 $\frac{3}{4}$ -urnega tedenskega delavnega časa. Dvorni svetnik se je skliceval na tvornice, ki imajo že prosto sobotno popoldne, a delajo 52 $\frac{3}{4}$ ure tedensko. Vprašanja o dopustih letos še ne rešijo, ker bi rešitev stala veliko denarja in bi se dopust le s težavami izvedel. Ker bo uvedba dopusta trajna, bo stala veliko denarja in časa. Zato pa ne gre tako hitro. Saj tako stališče zavzema glavno ravnateljstvo.

Naglašali smo že, da ne moremo verjeti, da bi glavno ravnateljstvo tako preziralo delavstvo. A predobro smo sodili o glavnem ravnateljstvu. Če ne morejo skrajšati delavnika med letom, naj ga skrajšajo bodoče leto. Izjemno stanje bi bilo le pol leta. Tobačni monopol bi ne iml nikake škode, le delavstvo bi imelo korist, kar pa je generalnemu ravnateljstvu pač vseeno.

Ravno tako je vprašanje o dopustih. Na delavske spomenice je lani glavno ravnateljstvo obširno odgovorilo in naglašalo, da pade odločitev poleti. Sicer nismo dosti verjeli, ker bi bili lahko takoj rekli da. Pokazalo se je, da smo prav sodili. Resno na plačan dopust niso mislili. Saj ko bi bili pričeli decembra že resno proučavati vprašanje, bi bili stvar do konca junija lahko dovršili. Saj pol leta je menda časa dovolj, da se reši vprašanje, ali damo delavstvu dopust, koliko stane in kako se stvar izpelje. Glavni ravnatelj je izjavil svoj čas, da denar ni glavna stvar, marveč, da otežujejo zadevo le delavno-tehnične zadeve.

S sveta pa zahtev nihče več ne spravi. Glavno ravnateljstvo naj se ne vara. Plačan dopust in prosto sobotno popoldne sta vpra-

šanji, ki jih glavno ravnateljstvo lahko odgodi, ki jih pa mora končno ugoditi. Delavstvo je hotelo olajšati glavnemu ravnateljstvu zahtevo. A glavno ravnateljstvo se ne ozira na to. Če si s tem pridobiva ugled delavstva, dvomimo.

Velika laž.

Nemški »Tabakarbeiter« je objavil nedavno članek, ki ga je objavil dvakrat z napisom »Velika laž«. Ni sicer popolnoma jasno, kaj da je člankar nameraval. Najbrže je hotel odvrniti pozornost od socialno-demokratske stranke ljudskih sleparjev. Saj povoda za to ima rdeča svojat dovolj. S člankama samima se nočemo toliko pečati. Pokazati pa hočemo, kje moramo iskati, da najdemo največjo laž.

Nazaj ni šla nobena strokovna zveza. Pač se je pa pomnožilo število članov v tekstilni stroki za 6183, v stavbeni stroki za 3.678, v kovinarski za 3.346, bavarski železničarji za 1.957, pomožno in transportno delavstvo za 1.613, domače delavstvo za 1.366, keramiška stroka za 1.321, rudarji za 1.158, lesna stroka za 1.017, strojarji za 953, slikarji in pleskarji za 715, krojači in šivilje za 634, bolniško strežniško osebje za 472, grafiška stroka za 345, peki za 180, tobačno delavstvo za 112, »Gutenbergova zveza« za 98, bavarsko solinsko delavstvo za 70 in vrtnarji za 80. Skupni zvezi je na novo pristopila »Zveza nemških telegrafskih delavcev«, ki šteje približno 1.861 članov.

Blagajniško stanje je bilo ugodno. Pomnožili so se dohodki kakor tudi premoženje in podpore članom. Dohodki so znašali skupno 4,516.418 mark, stroški 3,357.338 mark, blagajniško stanje je znašalo koncem l. 1907. 3,758.348 mark. Sledeča slika nam pokaže, kako je bilo denarno poslovanje zadnjih pet let.

1907.	4,311.495	3,193.978	3,487.735
1906.	2,378.833	2,709.260	2,370.782
1905.	2,443.122	2,150.511	1,249.408
1904.	894.517	711.670	690.374
1903.	678.252	552.447	455.970

Dohodki so se torej v tej dobi pomnožili od 3,378.833 mark na 4,311.495 mark, stroški pa od 2,709.260 mark na 3,193.978 mark, blagajniško stanje pa od 2,370.782 mark na 3,487.735 mark od leta 1906. na leto 1907.

Podrobno so zrašali:

D o h o d k i :

Sprejemnine	53.068	59.469
Prispevki	3,850.527	3,033.217
Posebni prispevki	198.215	107.678

Stroški:

Zvezino glasilo	361.711	275.260
Agitacija	355.150	262.787
Štrajkarske in podpore masreglovcem	743.270	853.435
Potnine in podpore brezposelnim	51.743	34.464
Bolniške podpore	443.035	265.485
Mrtvaščine	99.284	136.994
Pravno varstvo	84.442	61.233
Druge podpore	32.974	12.494
Plače	96.545	76.631
Upravni stroški	143.591	124.977
Biblioteka in izobrazba	25.618	15.208
Prispevek »Oosred. zvezi«	45.137	35.470
Prispevek okr. blaginam	623.114	434.622

Zadnja leta so izdala krščanska strokovna društva:

1907.	1.451.740	743.270	708.478
1906.	1.364.105	853.435	510.670
1905.	1.233.321	1.000.320	233.001
1904.	211.215	133.362	77.853
1903.	202.728	153.030	47.698

Podpore nam izdajo, da so se krščanska strokovna društva udeležila več plačilnih gibanj. Za izboljšanje se je šlo v 1.089 slučajih. Gibanja se je udeležilo 59.718 oseb. Štrajkov je bilo 291 s 17.171 osebami.

Uspehi so bili večinoma povoljni. Samostojno je nastopila organizacija v 604, z drugimi organizacijami v 485 slučajih, v 758 slučajih so bili povečini udeleženci člani krščanske strokovne organizacije.

Oglejmo si »Strokovno društvo avstrijskih tobačnih delavk in delavcev«! Oglejmo si »Tobačnega delavca«. Zakaj se to strokovno društvo ne imenuje naravnost in odkrito socialno-demokratska organizacija? Zakaj »Tabakarbeiter« odkrito ne prizna, da je socialno-demokratski list? Pa ne, da se gospoda morebiti sramuje, da je rdeča? Zakaj agitatorji, ki love kaline v svoje mreže, ne povejo jasno in odkrito, da je strokovno društvo popolnoma rdeče, socialno-demokratsko? Zakaj pravijo ljudem, da je vera zasebna stvar, dasi je znano, da socialni demokraciji vera ni zasebna stvar. Zakaj ne povejo ljudem, ko vstopijo v socialno-demokratsko društvo, da morajo opustiti svoje versko prepričanje? Zakaj očitajo drugim neizkrenost, ko je vsa njihova zgradba zgrajena v neresnici in v varanju?

Ves socialno-demokratski program in njeno delovanje obstoji iz sleparjenja, iz protislovij in iz lažij. Socialno-demokratski načrt ima tudi točko o poplemenitveni podmeni, ki zatrjuje, da v sedanjem družabnem redu ni mogoče boljše stanje delavstva. In socialno-demokratska društva? Ta pa v svojih poročilih vsako leto pripovedujejo, koliko iz-

boljšanj, zvišanih plač itd, so izvojevala delavstvu. Ne nasprotujejo li socialno-demokratska strokovna društva edino izveličavnemu programu socialne demokracije?

Socialni demokrati imajo priliko, da kot delodajalci dejansko izkažejo svojo prijaznost nasproti delavstvu. A sami so najhujši izkoriščevalci svojih delavcev, oziroma uslužbencev. Socialno-demokratski list »Zeitrad« z dne 15. junija piše v svojem poročilu o konzumnih družtvih na Češkem, Moravskem in v Šleziji:

»Iz poročila Češke posnemamo, da so se naravno z organizacijo izboljšale razmere nastavlencev. — Plače so poskočile od 106.308 K v minulemu letu v letu 1907. na 136.965 K. A plače same se pač niso revolucionarno povišale, ker igra vlogo najbrže tudi povišanje osobja, ker so se prodajalne pomnožile od 60 na 75.

Z zvišanjem plač so hoteli preslepiti sodruške papigaje, ki so preleni, da mislijo sami, ker dejansko se plače niso nič izboljšale. »Zeitrad« piše nadalje:

»V oči pade razloček plač med Češko in Moravsko in Šlezijo. Češka konzumna društva so izplačala na plačah v 49 prodajalnah 136.965 K, moravska in šlezjska za v 48 prodajalnah 11.434 K 89 h (?).«

Moravanski in šlezjski sodrugi še bolj izkoriščajo svoje nastavlence, kakor oni na Češkem. A zdaj drug zgled. »Zeitrad« objavlja tudi članek o zapiranju trgovin ob 7. uri zvečer. Med drugim piše:

»Nihče ne ugovarja, da je zapiranje trgovin koristno, a kljub temu se podjetništvo in postavodaja temu upirata. Po dobičku hlepeča zver ne pozna človekoljubnih postav.«

Do zdaj vse lepo. A glasilo rdeče strokovne komisije objavlja v svoji 10. in 11. številki, da se je branil brnski rdeči konzum ugoditi zahtevi moravskih trgovskih sodrušnikov, ki so zahtevali, naj se konzum zapre ob 7. zvečer, češ, da zdaj to ni mogoče.

V Lipskem je zborovala nedavno tiskarska zveza. Pečali so se tudi z razmerami v tiskarni socialno-demokratske »Leipziger Volkszeitung«. Glasilo tiskarske zveze, »Korrespondent«, poroča:

»Delavni način v rotacijskem oddelku in v stereotipiji povzroča, da se moramo s tem podrobno pečati. Neverjetno je, da zahtevajo v delavskem zavodu od delavcev, kakor so to zahtevali od rotacijskih strojnikov »Leipziger Volkszeitung«, naj delajo na dan 6 do 9 ur čez čas. In to se je zgodilo, ko ni bilo volite ali pa kak drug opravičljiv dogodek.«

Nadalje naglašajo poročilo, da je priznala uprava »Leipziger Volkszeitung« napake in obljubila, da jih odpravi. Kljub temu pa niso nastavili več delavnih moči.

»Tabakarbeiter« piše, da so poročila o socialno-demokratskem nasilstvu bajke. —

»Zeitrad« pa piše 15. junija v poročilu o nekem štrajku:

»Nobenega delavca — in to naglašamo namenoma — naj za to še tako psujejo krščansko-socialni listi, ne sme delavstvo trpeti, ki ni član organizacije.«

Kdo je nasilen?

Dobrodelne naprave po tobačnih tvornicah leta 1907.

Opustili so med 18 jedilnicami ono v Rovignu, ker se ni izplačala. Zakaj so jo opustili, glavno ravnateljstvo ne pove, dasi smo zelo radovedni, kako da je do tega prišlo.

Izpečali so po jedilnicah:

Popolno kosilo (le v dunajski ottakrinški tvornici) 73.065 porcij, juhe 1.999.171 porcij, mleka po pol litra 24.374, mleka po četrt litra 25.929 in kave 1.067.814 porcij.

Vsega skupaj so torej izpečali 8.190.353 porcij, 94.804 več kakor leta 1905. Število porcij se je pomnožilo zgolj v 5 zavodih, v 13 kuhinjah pa se je zmanjšalo. Po nekaterih tvornicah so izpremembe velezanimive. V Novem Tišinu so izpečali 1905. leta 160.056, leta 1906. pa samo 46.257 porcij. V Budjejevicah je pa poskočilo število porcij od 41.221 na 247.063. Stroški so znašali po zavodih 120.063 K 60 h.

Kopališča je imelo le 12 tvornic. Delavstvo je dobilo brezplačno 58.959 banjnih, 2.950 parnih in 53.667 pršnih kopelj. Uradnikom in slugam se je dalo proti plačilu 2.852 banjnih, 21 parnih in 217 pršnih kopelji. Število kopelji je poskočilo za 9.842. Stroški so znašali 24.673 K 40 h. Po 11 tobačnih tvornicah se je dobivalo karte po znižanih cenah. Glavno ravnateljstvo je prispevalo v ta namen 7.520 K 20 h.

Število delavskih stanovanj se ni pomnožilo. Izdali so za nje 2.687 K 14 h. To je toliko kakor nič in ne izpremeni dejstva prav nič, da je nakazala glavna direkcija leta 1906. za dobrodelne namene 389.562 kron.

Kaj pa je to pri skupnih dohodkih tobačnega monopola leta 1906. v višini 245.770.000 kron, ko so znašali vsi izdatki 87.800.000 K. Na 100 kg prodanih tobačnih izdelkov je imela tobačna režija 428 K 1 h čistega dobička.

Pri takem dobičku bi se bilo lahko več storilo za tobačno delavstvo v dobrodelne namene.

Štrajk v Medvodah in Goričanah.

O najvažnejših dogodkih, ki se tičejo slovenskega delavstva, mora poročati tudi naš »Glasnik«. Ni pa zdaj bolj važnega dogodka, kakor stavka medvoškega papirnega delavstva, ki jo zasleduje naše de-

lavstvo z vso pozornostjo. Do 1. t. m., ko smo zaključili naš list, je objavilo naše časopisje o štrajku sledeče:

Preska, 23. julija.

Tudi danes je ostalo v naših papirnicah na Goričanah in v Medvodah vse pri starem. Položaj se je le v toliko izpremenil, da danes ne delajo uradniki, ki so se torej že naveličali delati. Nekaj novega pa smo danes le opazili. Po vaseh namreč švigajo pazniki in delovodje okolu delavcev in jim pravijo, naj pridejo jutri v pisarno, češ, da sta povabljeni iz vsake dvorane po dva, ker se hoče ravnateljstvo z njimi pogajati o koncu štrajka. Delavstvo prav dobro ve, kaj da to pomenja. Ko bi prišli v pisarno, bi jih morebiti s sijajnimi obljubami pregovorili, da bi prelomili stavko in pričeli delati. Seveda, veliko bi jih ne bilo, a s približno 82 delavci se za silo že tudi nekaj naredi. Da ravnateljstvo kaj takega namerava, potrjuje tudi dejstvo, ker ravnateljstvo dobro zna, da je edino po delavstvu izvoljeni štrajkarski odbor, ki ga pozna, pooblaščen, da se pogaja z ravnateljstvom po navodilih, ki mu jih da delavstvo. Delavstvo se ne bo vjelo v zanjke, ki mu jih zdaj nastavlja tvorniško vodstvo.

Naš včerajšnji nasvet, naj bi si ustanovile tiskarne na jugu lastno papirnico, ji vzbudil precej pozornosti. Vprašani smo bili, kako da si mislimo tako papirnico. Res je, da so danes prav vse tiskarne na jugu glede odjemanja papirja navezane na L.-Josefsthalsko družbo, ki zviša cene papirju, kadar se ji zdi, ne da bi povišala plač delavstvu. Tiskarne bi naj ustanovile svojo zadrugo za izdelovanje papirja, pri kateri edino bi jemale papir. Kar bi ga tvornica izdelala več, ga lahko vrže na trg. Imele bi tiskarne dvojen dobiček, ker bi spravljale tudi dobiček tvornice poleg tiskarniškega dobička. Da izdelovanje papirja nese, kaže okoliščina, ker je veljala akcija Leykam-Josefsthalske družbe nominale 200 gld. danes na dunajski borzi 508 K, torej plus 108 K nominala. Z dobro voljo in energijo se stvar brez velikega rizika izvede. Tiskarne bi postale popolnoma neodvisne od Leykam-Josefsthalske družbe in bi ji po svoji papirnici same diktirale ceno. Naj bi tiskarne premišljale o našem nasvetu!

Devica Marija v Polju, 23. julija.

Naše delavstvo z velikim zanimanjem zasleduje delavski boj v tvornicah v Medvodah in na Goričanah. Saj je usoda papirnega delavstva v ozki zvezi z našo usodo. Vemo dobro, da smo dolžni, da se potegnemo i mi za svoje sodelavce in sodelavke, ki se zdaj bore v nekrvavi vojski za izboljšanje svojega plačilnega razmerja. Nismo lahkomišljeni, trezno sodimo, kakšen da je položaj. Sicer tudi pri nas niso kdosisgavedi kake sijajne razmere. Dovolj razlogov imamo i mi, da stavimo svoje zahteve na našo družbo.

A zdaj se ne gre toliko za nas, kolikor za naše štrajkujoče sotovariše in sotovarišice na Sorškem polju. Zato smo pa nesporno pričakovali shoda, ki je bil napovedan danes zvečer. Naznanjena je bila edina točka, o kateri se naj razpravlja, namreč štrajk na Sorškem polju.

Ravnateljstvo se je balo shoda. Odredilo je, da so šle delavke povečini že opoldne in ob pol 4. uri domov s prozornim namenom, da bi jih odvrnili od shoda. Zvečer pred shodom je pa vohunil na cesti nekdo, kdo da gre na shod. No, mi se nismo ozirali na te spletke. Ob 7. uri je bila polna delavska dvorana »Društvenega doma«. Veseli smo bili delavci in delavke, ker nas je posetilo na shodu tudi lepo število naših sodelavk in sodelavcev na Sorškem polju. Klicali smo jim, naj krepko vztrajajo v svojem opravičenem boju. Shod je otvoril in vodil Mihael Moškerc iz Ljubljane. Govoril je, kar smo mu vevški delavci in delavke že prej naročili. Obrazložil je, zakaj da štrajka delavstvo in Sorškem polju. Povedal je, kako trdno da skupaj drži in da niso bili pač malenkostni razlogi, ki so dovedli to mirno, dobro delavstvo, da je priče lo štrajkati. Soglasno in navdušeno smo skle-

nil, da naznanimo upravnemu svetu Leykam-Josefsthalske družbe, da smo popolnoma solidarni s štrajkujočim delavstvom in da zahtevamo, naj se ugodni zahtevam štrajkujočega delavstva tako, ker bi bili drugače i mi prisiljeni, da se poslužimo najostrejših sredstev. O našem sklepu smo takoj obvestili upravni svet Leykam-Josefsthalske družbe na Dunaju. Z našim sklepom se tudi popolnoma strinja delavstvo, ki je delalo v tvornici in sploh vse vevško delavstvo.

Podgora, pri Gorici, 32. jul.

Poročilo, da štrajkajo naši delavci in sodelavke na Sorškem polju, je povzročilo veliko zanimanje in sočustvovanje i med nami, papirnim delavstvom Leykam-Josefsthalske papirnice v Podgori. In to tembolj, ker so naše razmere še slabše, kakor one delavstva na Sorškem Ppolju. Naše delavstvo popolnoma odobrava odločen korak, ki ga je napravilo papirno delavstvo na Sorškem polju. Ni izključeno, da se oprimmemo onega orožja, za katero je prijelo ondotno delavstvo. Danes zvečer je napovedan shod podgorskega delavstva, na katerem sta napovedana kot govornika dr. Dermastia in urednik Kremžar iz Gorice.

Shod papirnega delavstva v Podgori.

Gorica, 24. julija.

Včeraj se je vršil v Podgori dobro obiskan shod papirnega delavstva. Sklicala ga je urednik Fr. Kremžar, ki uvodoma izjavi, naj opusti delavstvo vsako odobravanje, medklice ali izjave, ker so navzoči tudi nekateri tvorniški ogleduhi, da ne bi trpelo delavstvo škode. Za predsednika shodu je bil izvoljen Jericjo Ivan, ki ni v tvornici. Prvi je govoril dr. Dermastija, ki pozivlja delavstvo, naj bo solidarno. Delavstvo, zbrano na shodu, je nato soglasno sklenilo, da je popolnoma solidarno s štrajkujočim delavstvom na Sorškem polju. Izjavlja slovesno, da hoče gmotno podpirati štrajkujoče delavstvo. Ako bi v štirih dneh družba ne ugodila zahtevam papirnega delavstva v Medvodah in na Goričanih, priredi podgorsko delavstvo enodnevni demonstracijski štrajk. Če pa ostane družba trdovratna napram štrajkujočemu delavstvu na Sorškem polju, nastopi podgorsko delavstvo s trajnim štrajkom. oP tem sklepu, ki se je naznanil takoj upravnemu svetu Leykam-Josefsthalske družbe na Dunaju, je govoril urednik Kremžar o razmerah v podgorski papirnici, ki so še slabše, kakor pa one delavstva na Sorškem polju. Sprejela se je soglasno resolucija na ravnateljstvo, naj preuredi plače. Delavstvo odločno zahteva da se odpravi surovo zmerjanje delavstva, osobito delavk. Delavstvo zahteva, naj se uredi razmere v bolniški blagajni tako, kakor to delavstvo želi. Končno zahteva, naj se gleda v podgorski papirnici bolj na delavsko zdravje, kakor se gleda do zdaj. Shod je napravil velik vtis, ne le na delavstvo, marveč celo na osebe, ki jih je poslalo tvorniško ravnateljstvo na shod.

Preska, 25. julija.

Ravnateljstvo papirnic Leykamove družbe je včeraj popoldne sklicalo nekaj delavcev iz raznih oddelkov na »razgovor«. Ker ravnatelj ni poklical odbora, je delavstvo takoj sumilo, da namerava vodstvo zahrbtni manevar, da dobi nekaj omahujočih v delo. Seveda so šli k ravnatelju tudi člani odbora. In glejte, ravnatelj res ni imel drugega namena kot ostrašiti delavce s tem, da jim je pustil prebrati neko pismo iz centralnega vodstva, v katerem se trdi, da vodstvo ne ugodil glede plače nič. Delavci so zopet odšli. Ko so se zbirali, da bi šli v tovarno, so pred tovarno zagledali elegantno opravljenega in lepo rejenega gospoda, ki se je v družbi nekega železniškega kurjača izprehajal pred tovarno. Nekateri so mislili, da je glavni ravnatelj in so bili mnenja, da je prišel uredit delavske razmere in končat stavko. Pokazalo pa se je, da je bil Ante Kristan, ki je prišel na lov kalinov. Povabil je v svoji mogočnosti, misleč menda da je v Idriji, celo stavkarski odbor v neko gostilno.

Dobil seveda ni nobenega. Toda značilno za socialnodemokratskega demagoga je to, da izkuša sedaj v stavki razdirati. Naj le pride še Ante, imajo zanj pripravljene mokre cunje! Delavstvo v Medvodah niso idrijski socialnodemokratski backi. Zvečer ob 6. uri se je vršil v Preski delavski shod, na katerem je govoril Gostinčar. Z burnimi živio-klici so pozdravili delavci sklepe tovarišev v Podgori in Vevčah. Liberalci bi zelo radi, da bi se stavka ponesrečila. Nekateri fabriški podrepniki se izražajo proti delavstvu zelo čudno. Pravijo, da celo Brce na ljubljanskem Gradu posega vmes in svetuje posameznim delavcem iti na dela in tako kaziti stavko. Delavstvo je trdno in se ne bo dalo od nikogar zavoditi v sramoto.

Lahko bi še veliko pisali o štrajku, a za zdaj nočemo. Delavske organizacije opozarjamo, naj ne pozabijo na svoje štrajkujoče sodelavce in sodelavke in naj se jih spominjajo z darovi.

Minulo soboto je pričelo štrajkati delavstvo v papirnicah Medvodami in na Goričanih. Našemu uredništvu je bilo že dolgo časa znano, kako da je delavstvo v obeh tvornicah nezadovoljno, znano pa tudi, da mera nezadovoljnosti postane kmalu polna. Pred stavko je imelo delavstvo jako veliko shodov. Vsi, ki jih je pozvalo delavstvo, naj jim svetujejo, kaj da naj store, so popolnoma nepristransko obrazložili položaj in tudi zle posledice, ki jih imajo štrajki. To omenjamo zato, da se ne bo našel kdaj kje kak podlež, ki bi trdil, češ, da je nahujskala delavstvo v štrajk naša organizacija po svojih govornikih.

Neznosne razmere v obeh tvornicah, sramotno nizke plače, psovanje, vse to je vplivalo, da je delavstvo sklenilo vojsko in pričelo štrajkati.

Mi želimo, naj bi štrajkujoče delavstvo zmagalo. Saj vojska je opravičena. To vé vsak, ki pozna razmere v obeh papirnicah.

Delavske organizacije naprošamo, naj prično takoj nabirati podpore za svoje štrajkujoče sodelavce in sodelavke na Sorškem polju.

Preska, 19. julija 1908.

Tam na gorenjskem Sorškem polju ima bogata Leykam-Josefsthalska družba tvornici v Medvodah in pa v Goričanih. Delavstvo je domače. Stanuje največ v preški, sorški, smledniški, a tudi po drugih farah. Dela v obeh tvornicah okroglo 500 delavcev in delavk. O medvodskem in goričanskem delavstvu ni bilo mnogo čuti. Niti delavska organizacija ni bila tako močna, kakor bi morala biti. Neumorno je deloval preški župnik, duhovni svetnik Brencce, da je ustanovil »Razvensko katol. strok. delavsko društvo« in da se je razširila med tvorniškimi delavstvom tudi strokovna organizacija. Največ iz svojega je zgradil na Preski tudi lep »Društven dom«, ki je bil otvorjen ob drugem vseslovenskem delavskem shodu, pred dvema letoma.

Delavska organizacija je težavna povsod, a zelo težko je združiti razcepljene delavske moči tam, kjer prebiva delavstvo tako raztreseno po vaseh, kakor ravno delavstvo v papirnicah na Sorškem polju.

Širšemu svetu papirno delavstvo na Sorškem polju ni bilo kdosi gavedi kako znano. Od časa do časa je objavila »Naša Moč« kak dopis, ki je kazal, da obstoje v teh papirnicah zelo patriarhalne razmere. Pred meseci je pa začelo šumeti po tvornicah na Sorškem polju. zvedelo se je, da je neka višja tvorniška oseba poizkušala rabiti delavce za stvari, ki niso predpisane v tvorniškem redu. Mož je že šel. Delavstvo je pa v sedanji draginji čutilo, da s sedanjimi plačami ne more več izhajati. Saj kakšne so pa tudi plače v obeh tvornicah na Sorškem polju?

Ni ravno malo starih delavcev, ki zaslužijo na dan le po 1 K 50 vin., veliko delavk pa zasluži zgolj 1 K dnevno. V sedanji draginji živil naj pa izhaja, če more. Govoril sem z nekim stari delavcem, sivolastim starčkom, ki so mu opešale moči in ne dela več. Izdihnil je in rekel: Pred 48 leti sem dobil za groš toliko špeha, kakor ga dobim zdaj za 20 krajcarjev.

Ko sem ga vprašal po plačah, mi je rekel, da so že leta in leta precej enake.

Leykam-Josefsthalska družba je zadnja leta kdosigavedi kolikokrat zvišala cene papirju. Dela velikanske dobičke. Saj to dokazuje tudi visoki kurz družbinih akcij, ki se izkazujejo 200 gld. nominale na dunajski borzi s 502 K denar, 504 K blago. Družba pa ni zvišala delavskih plač, dasi so tako slabe, kakor malokje po tvornicah, in delavstvu ni mogoče izhajati pri tem slabem zaslužku.

Nič čudnega, da je pričelo papirno delavstvo na Sorškem polju štrajkati. Čudno je pravzaprav, da ni že prej štrajkalo. Ni šlo tja v štrajk lahko mišljeno. Mesece in mesece je moledovalo, pa prosilo in grozilo s stavko, ker tako, kakor je bilo prej, ne more več naprej. Družba je morebiti sodila, da se delavstvo, ki še ni štrajkalo, morabití norčuje. Ni morebiti verjela, da bo držalo besedo in pričelo štrajkati, kakor je napovedalo pismeno. A delavstvo je že preveč pretrpelo in pričelo štrajkati, da dokaže družbi, da ima opraviti z delavstvom, ki skupaj drži.

V soboto je za papirno delavstvo na Sorškem polju zgodovinski dan. Mirno je zapustilo delo in pričelo štrajkati ob 6. uri jutraj, kakor je prej naznanilo tvorniškem vodstvu. Še več. Dovolilo je, da se je izdelala celuloza, da ne bi imela tvornica škode. Obnašalo se je mirno in dostojno. Če si prišel v Medvode in nisi znal, da se štrajka, bi po zunanem licu ne vedel, da se bje tu moderna vojska za kruh. Orožniki niso imeli ničesar opraviti, dasi jih je prišlo več v Medvode in na Goričane. No, pa nekoliko je družba le bolj pametna, kakor je bila ob štrajku svojčas pri D. M. v Polju, ko je pustila tvornico čuvati po vojaštvu, ki seveda ni imelo prav nič opraviti.

Štrajkalo pa ni uradništvo in nadzorovalno osebje. Nakladali so reveži blago goloroki na veliko zabavo delavstva, ki je povpraševalo: »Bog vé, če jih bodo za to njihovo delo tudi tako plačali, kakor nas plačujejo.«

Delavstvo je složno in hoče vztrajati, če tudi več mesecev. Mi želimo, da bi kmalu družbo srečala pamet in bi ugodila upravičenim delavskim zahtevam. Delavske zahteve so tako skromne, da bi se pač malo poznalo družbi pri končnem računskem zaključku, če ugodí delavstvu.

Preska, 20. julija 1908.

Značilen za razmere v papirnicah Leykam-Josefsthalske družbe je dopis, ki nam ga je poslal priprost delavec. Navaja, da so delavci prosili in moledovali že dve leti za izboljšanje plač, a ravnateljstvo ni hotelo prav ničesar ugoditi. Prisiljeni smo bili zato, da pričnemo plačilno vojsko proti našemu delodajalcu!

V tvornicah je pri nas uradništvo zelo čudno nastopalo. Nad delavstvom se je upilo kot na živino. Priganjali so nas že tako, da ni bilo več lepo, osobito, če se še pomisli, kakšne sijajne plače, da imajo celo delavci, ki delajo po 20 do 30 let v tvornici. Pa zasluži veliko takih moških delavcev le po 1 K 50 vin. do 1 K 80 vin., delavke pa 1 K do 1 K 40 vin. dnevno. Zdaj naj pa pomisli široka javnost, kako naj živi oženjen delavec pri taki plači s 5 otroci in z ženo, osobito še ob sedanji draginji!

Če si prosil posameznik, naj se ti izboljša plača, so mu pa odgovorili, le počakaj, moramo pregledati knjige. Čez dva meseca pa, ko si vprašal, če so že pregledali knjige, si pa dobil odgovor: »Če ti ni prav ti pa damo obračun.« Kaj je hotel delavec? Naprej je delal za prejšnjo plačo. Saj svoje rodbine in svojih otrok le ni mogel zapustiti, da si poišče kruha drugod. Ravnatelj sam se je izjavil, da bo odslovil stare delavce.

Zdaj pa pomislite! Delavci, ki so delali leta in leta zapustili v tvornici svoje moči, naj pa grejo na stara leta beračit. Ni pa ostalo zgolj pri besedah. Pred nekaj tedni je odpustil ravnatelj delavca Jurmana, ki je delal že 38 let v tvornici. To je pa izpodbilo dno. Kdo se nam bo čudil, da smo jeli nastopati in groziti s sredstvom, v današnjih časih tako navadnim, s štrajkom?

Nevoljo je še povečalo, ker ravnateljstvo sploh starih delavcev ni upoštevalo. Novim delavcem je dalo plače 1 K 80 vin., stari so pa še naprej imeli po 1 K 50 vinarjev.

Delavstvo je pri nas složno. Tako složno, da je pripravljeno vztrajati če treba tudi dva ali tri mesece. Tako piše naš dopisnik, sorški delavec.

Preska, 23. julija 1908.

Položaj je popolnoma neizpremenjen. Delavstvo drži skupaj, da je veselje. Le en glas se čuje med njimi: »Zmagati moramo, pa naj stavkoma magari tudi tri ali pa šest mesecev!« Štrajkarski odbor se je posvetoval z domačim ravnateljstvom, ki se je pa izjavilo, da ne sme odnehati, ker tega družba ne dopusti. Leykamova družba dela velikanske dobičke, delavstvo pa plačuje tako nečuvveno slabo. Kaj pa, ko bi se združile tiskarne na jugu in napravile lastno papirnico? Vemo, ena tiskarna tega ne zmore, več pa. Dobiček bi imele tiskarne same. Denar bi ostal doma in bi ga ne dobivali že itak bogati lastniki akcij Leykamove družbe.

Res pohvalo zasluži štrajkujoče delavstvo na Sorškem polju tudi zaradi svoje vzorne discipline. Samobesbi umevno je, da se vrše vsak dan razgovori stavkujočega delavstva. Lepo je, ko ti prihaja delavstvo do dve uri daleč na stavkarske razgovore, ki se vrše v najlepšem redu.

Zdaj pa prošnja. Delavstvo, ki stavka, je vredno da ga podpira ne zgolj delavstvo, marveč tudi delavski prijatelji. Darove, namenjene štrajkujočemu delavstvu, sprejema tudi naše uradništvo. Prosimo, naj bi se prijatelji štrajkujočega delavstva spominjali Štrajka do 500 delavk in delavcev. Pomagati jim moramo, da štrajk vzdrže. Saj delavstvo na Sorškem polju popolnoma zasluži, da ga zdaj, ko je v sili in v plačilni vojski, z vso močjo podpiramo.

Iz zapora so izpustili včeraj delavca Dehovnika ki je bil obsojen v dvanajstni zapor vsled prestopka proti koalicijski postavi. Delavci so ga zelo prisrčno pozdravili. Dehovnik je domačin. Njegov oče ima hišo Pozna ga vse. Ne bil bi pobegnil. Kljub temu je moraj v spremstvu orožnika v Ljubljano. Ko je v medvoški orožniški vojašnici čakal na vlak, mu je ponudil orožnik »Slov. Narod«, češ, čitaj ga, da ti ne bo dolgčas. Dehovnik mu je odgovoril: »Slovenskega Naroda« pa že ne čitam. Mož ni bil preje še nikdar kaznovan. Naj bi ga bili ovadili in naj bi bil dobil vabilo k sodni razpravi, da bi mu bila lahko delavska organizacija preskrbela tudi zagovornika. Sploh pa o tej zadevi še ni izpregovorjena zadnja beseda. Škoda le, da zdaj ne zboruje državni zbor.

Štrajka v Medvodah in na Goričanih se spominja tudi »Rdeči Prapor«. Listove informacije pa niso točne. Štrajka ne vodi tamošnji župnik po navodilih ljubljanskih klerikalcev. Vodi ga namreč delavstvo samo, ki je tudi popolnoma samostojno sklenilo, da štrajka. Naravnost nesramno pa je, kar piše »Prapor«, češ »bojimo se pa, da jih klerikalci puste na cedilu, ker ne verjamemo, da bi klerikalci tudi tu pošteno mislili z delavci«. Seveda posebno pošteno so mislili socialni demokrati ob znanem štrajku v litijski predilnici, ko so spravili delavstvo v štrajk, potem pa delavstvu cinično med štrajkom rekli, delat poite, ker pulfra ni. Kljub svoji organizaciji niso marali podpirati štrajkujočega delavstva. O ponesrečenem bistriškem štrajku rajše molčite. Kdor čita naše delavsko časopisje, ve, kdo da hi držal državnemu poslancu Grafenauerju dane besede.

Dne 31. m. m. je zborovalo vevško delavstvo v »Društvenem domu«. Poročal je Mihael Moškerc ki je med drugim tudi poročal o štrajku goričanskega in medvoškega papirnega delavstva. Izvajal je med drugim:

Vaši tovariši in tovarišice tam na Sorškem polju so pričeli štrajkati, ker v sedanji draginji niso mogli več izhajati. Kdo pa izhajaj danes s plačo 1 krona na dan! Naš kmet plačuje danes poljedelsko delavstvo in svoje posle boljše, kakor plačuje svoje delav-

stvo bogata »Leykam«-družba. Saj zaslužijo gozdarski delavci po gorenjski gozdih po 3 krone na dan. O štrajku samem nimam veliko poročati. Delavke in delavci štrajkajo in drže tako skupaj, da zaslužijo po svoji slogi in vztrajnosti naše občudovanje.

Izvedeli smo, da so ustavili v goričanski in medvaški papirnici mojstri in uradniki delo in da zdaj tudi štrajkajo.

Nekaj stavkokazov, menda dva, sta v obeh papirnicah med delavstvom. A možema se slabo godi. Osobito delavke so hude nanj. Orožniki so ju morali spremljati, ko sta hodila iz Goričan v Medvode.

Naši poslanci.

Naši poslanci zaslužijo, da jim je delavstvo hvaležno, ker se z vso močjo zavzemajo za delavstvo. Saj je državni poslanec Gostinčar v štrajkarskem reviru, če mu le dopusti čas. Pred vsem pa zasluži načelnik S. L. S. in »Slovenskega kluba«, državni in deželni poslanec dr. Šusteršič, da mu je štrajkujoče delavstvo hvaležno. Takoj, ko se je pričel štrajk, je obljubil, da hoče storiti za štrajkujoče delavstvo vse kar želi od njega delavstvo. Obrnil se je tudi na »Leykamovo« družbo, naj odneha. Ko so zaprli delavca Dehovnika, je bil takoj pripravljen, da ga zastopa in posreduje zanj, a Dehovnik je bil takoj obsojen, ko so ga pritirali v Ljubljano, prej ko smo v Ljubljani zvedeli, da so ga prijeli. Orožništvo je ta teden mahal proti delavkam, ki so izpraševale vest dvema stavkokazema in rabile nekatere besede o poslancu Gostinčarju, o katerih bi bilo bolje, da bi jih bilo opustilo. Načelnik »Slovenskega kluba« je bil o tem brzojavno obveščen. Takoj se je pritožil brzojavno na brambeno ministrstvo in orožništvo se zdaj v štrajkujočem revirju tako obnaša, da ni čuti pritožb. — (Klici: »Živio dr. Šusteršič!«)

Neresnice o štrajku.

O štrajku je pričelo širiti slovensko liberalno časopisje poročila, ki niso točna in resnična. Minulo soboto je objavil »Slovenski Narod« kar cel uvodnik, za njim pa zdaj caplja ves slovenski liberalni časnikarski gozd. »Narodove« informacije izvirajo brez vsakega dvoma iz krogov, ki simpatizirajo z »Leykamovo« družbo. Najboljši odgovor je dalo »Narodu« minulo nedeljo štrajkujoče delavstvo samo na svojem shodu. Prečital se je namreč »Narodov« članek, delavstvo je pa vpilo: »Narod« laže! »Narod« piše, da je preški župnik svetnik Brencce nahujskal delavstvo, da naj štrajka, ker se je sprl z ravnateljem Kisslingom. Očitajo župniku tudi, da dobiva na leto 200 K tantijeme. Zlobno pristavljajo, češ, da drži delavce v odvisnosti in pri dobri volji kljub slabemu plačilu. Res, da je dala tvornica svetniku Brencetu na razpolago na leto 200 K, a ne zanj, marveč za to, da jih porabi v dobre namene, kar je svetnik Brencce tudi storil. Tovarna bi na leto pač več morala darovati za dobre namene v župniji, kot 200 K, ta vsota je po našem mnenju škandalozno nizka! In prepričan je Kisslingom! Sprla sta se, ker je bil Kissling hud, ker je svetnik Brencce na zahtevo delavstva spisal prošnjo za izboljšanje delavskih razmer. Svetnik Brencce naj bi bil nahujskal delavstvo, naj štrajka. To je zelo debela laž, na katero se je vsedlo »Narodovo« uredništvo. Ravno nasprotno je res. Saj je svetnik Brencce delavstvu slikal stavko tako, da je bilo celo hudo nanj. Nihče ni hujskal delavstva, naj štrajka. To bi bilo tudi nemogoče. »Narodovo« uredništvo ne pozna naše delavske organizacije. Ne vé, da je bil nam svet sklep delavstva, da štrajka in da se je temu sklepu udal tudi svetnik Brencce. Pišejo, da je prepustil svetnik Brencce vodstvo štrajka Moškercu in Gostinčarju. To tudi ni res. Delavstvo vodi štrajk samo. Ima sicer svoj štrajkovski odbor, a ta sme storiti le, kar sklepe in kar mu naroči delavstvo. Moškerc in Gostin-

čar ne vplivata na štrajk in ga ne vodita in bi tega tudi ne storila, ker je naša delavska organizacija demokratična in zavedna dovolj, da sama sklepa in da tudi sama vodi štrajk. Štrajkujočemu delavstvu sta na razpolago, da svetujeta, ne prilaščata si pa pravice, da bi vodila štrajk.

Iz avstrijskih tobačnih tvornic.

Fürstenfeld. (Neplačano delo.) Že dolgo vrsto let morajo delavci pri »Siebmašini« voziti cigaretni tobak iz »Šnajlokala« na »Lager«, ne da bi jih za to plačali. Obljubili so jim pa svoj čas, da plačajo to delo. Obljube so pa ostale zgolj prazne besede. Delavsko odposlaništvo se je zato pritožilo z oddelkovim načelnikom na čelu dne 10. junija pri ravnatelju, ki je odgovoril, da navedenega dela ne more plačati. Pripomnimo: Glavni ravnatelj je izjavil leta 1902 neki delavski organizaciji, da ni potreba delavcu tobačne režije nobene ure delati zastoj. Zdaj pa morajo delavci vedno ustaviti stroje, da narede, za kar niso plačani. Ne razumemo stališča, ki ga zavzema tvorniški ravnatelj. Saj ne plača delavcev iz svojega žepa. Rekel je celo ravnatelj delavstvu, naj bo zadovoljno, ker tako lepo zasluži in mora biti v tvornici najboljši, ker hoče vse vanjo. Ne vemo, kaj da misli tvorniški ravnatelj? Se-li norčuje iz ljudi? Upamo, da napravi red glavno ravnateljstvo, ker res ni potrebno, da dela delavstvo, za kar ni plačano.

Fürstenfeld. (Pravičen ravnatelj.) Predno so premostili k nam iz Celovca ravnatelja Giovanolija, se je govorilo, da je natančen, a pravičen gospodar. O njegovi pravičnosti se pa že različno sodi. Generalna direkcija je namreč izdala razglase, naj napreduje delavstvo po starosti na boljša mesta. Nedavno je prišel neki mož k rezalnemu stroju, ki je šele v tvornici pet mesecev, prezrli so pa delavce, ki so že v tvornici šest do sedem let. Ko se je zato vložila 10. junija pritožba, je pa ravnatelj rekel, da je to njegova stvar, v katero nima nihče pravice, da se vtika. Mož je za delo sposoben, delavstvo pa ni zadovoljno z nobeno rečjo. Vsa stvar precej diši po protekciji. Kako je mogoče, da se sodi o sposobnosti kar naprej. Kaže pa tale zgled, kako spoštujejo nekateri direktorji ukaze glavnega ravnateljstva.

Sacco. (Ustanovitev krajevne skupine.) Ob najlepšem vremenu se je vršil ustanovni shod krajevne skupine naše zveze v Saccu. Ob 8. uri 30 minut so došli na postajo Roveretto odbor krajevne skupine, člani iz Roveretta, odposlanci članov iz Morija, Pieva, Ville in iz drugih krajev. Odkorakali smo v Sacco. Goste so pozdravili strele iz topičev in godba. Nato se je vršil izprevod. Pred tvornico se je ustavil izprevod, kjer se je vršil pozdrav. Nato smo pa odkorakali na občinski trg. Vedno večji je bil izprevod. Z okenj so metali na udeležence cvetlice. Odkorakali smo po pozdravu v »Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov«, kjer so nas pozdravili slavoloki z lepimi napisi. Po službi božji se je vršila skupno kosilo in zabavna igra v »Rokodelskem domu«. Pri kosilu so bili poleg delavstva državni poslanci Paniza, dr. Degasper, don Dalla Brida. Udeleženci smo bili jako dobre volje osobito še zato, ker je napadel prejšnji dan naše društvo socialnodemokratski »Popolo«. Ob pol dveh popoldne se je vršil prvi shod nove krajevne skupine, ki ga je otvoril don Dalla Brida. Prvi shod je bil zaradi popoldanske službe božje kratek. Ob pol petih popoldne se je pa pričel drugi shod v velikih dvorani »Rokodelskega doma«. Udeležba velikanska, kakršne še ni bilo na nobenem shodu v Saccu. Govorila sta dr. Degasper in državni poslanec Pamyja. Slavlje je končalo zvečer gledališka predstava v »Rokodelskem domu«.